

Jogellenes próbálkozás Magyarország és Lengyelország megbüntetésére

Gát Ákos Bence

Kijátszanák az uniós alapszerződéseket, hogy Magyarországot és Lengyelországot könnyebben meg lehessen büntetni a jogállamisági eljárásokban – derült ki egy közelmúltbeli online konferencián. A két országot az ellenük folyó eljárások összevonásával, jogellenesen fosztanák meg szavazatai joguktól.

A közvélemény számára ismert, hogy hazánkkal és Lengyelországgal szemben jogállamisági eljárások vannak folyamatban, amelyeket az uniós alapszerződés (EUSZ.) 7. cikke szabályoz. Azt talán már csak az uniós jogállamisági vita „műkedvelői” tudják, hogy az említett 7. cikk is kétféle eljárástípust tartalmaz, amelyek eltérő súlyú megállapításokat tesznek lehetővé és eltérő következményeket vonnak maguk után.

A 7. cikk első bekezdése szerinti eljárásban azt lehet megállapítani, hogy egy tagállamban fennáll az uniós értékek súlyos megsértésének egyértelmű veszélye. A 7. cikk második bekezdése szerinti eljárásban pedig már azt lehet megállapítani, hogy egy tagállam súlyosan és tartósan megsérti az említett értékeket, ez esetben szankciókat is lehet ellene alkalmazni. Az első bekezdés szerinti megállapításhoz az uniós tagállamok 4/5-ös többségére, míg a második bekezdés szerintihez az uniós tagállamok egyhangú szavazatára (teljes egyetértésére) van szükség.

Ez a gyakorlatban egyrészt azt jelenti, hogy a Magyarországgal és Lengyelországgal szembeni szankciók kérdése nem aktuális, mert mindkettőjükkel szemben a 7. cikk első bekezdése szerinti, enyhébb, szankciók nélküli eljárás van folyamatban. Másrészt pedig, ha a két ország valamilyen módon mégis a második bekezdés szerinti eljárás hatálya alá kerülne, akkor is meg tudnák akadályozni kölcsönösen a másik elleni szankciókat. Hazánk „megbüntetéséhez” ugyanis Lengyelország szavazatára is szükség lenne, Lengyelországot pedig csak Magyarország hozzájárulásával lehetne elítélni, amire a két ország egymás iránti szolidaritása miatt kevés az esély.

Egy 2021. február 22-ei internetes konferencián Alberto Alemano Európa jogász ezt a dilemmát próbálta meg feloldani egy furcsa javaslattal, amelyet talán nem is lehetne komolyan venni, ha nem merült volna már fel korábban is ez az ötlet, és ha nem retweetelte volna nyomban egy Magyarországot folyamatosan bíráló brüsszeli magyar újságíró és német zöldpárti EP képviselő.

Az ötlet abból indul ki, hogy a 7. cikk szerinti eljárásokban az eljárás alá vont ország saját sorsáról nem szavazhat. Magától értetődően (és a szerződések alapján) Lengyelország a lengyel eljárásban, Magyarország a magyar eljárásban nem nyomhat szavazógombot. A két országot feltétlen megbüntetni kívánók erre alapozva álltak elő azzal a gondolattal, hogy a lengyel és magyar eljárásokat egy ponton egyesíteni kellene, hogy mindkét országról egyszerre tárgyaljanak és szavazzanak, és ezáltal mindkét országot távol tartsák a szavazástól.

A felvázolt elképzelés érthető okokból tetszik a Lengyelország és Magyarország elítélését szorgalmazó erőknél, ugyanakkor egy ilyen megoldás szembe menne az uniós alapszerződéssel, jogszerűtlensége miatt pedig éppen a jogállamiság elvét sértené meg súlyosan.

Az uniós alapszerződés alapján egyértelmű, hogy a 7. cikk szerinti eljárások egy tagállammal és nem egy tagállamcsoporttal szemben indíthatók. A szerződés semmilyen ponton nem utal arra, hogy két külön tagállam ellen folyó különböző eljárások összevonhatók lennének. Mindez nem csak a szerződések szövegéből következik, a szerződések szellemisége és a jogi logika is kizárólag ezt az értelmezést teszi lehetővé.

Fontos leszögezni, hogy attól még, hogy kettő, vagy akár több országgal szemben ugyanazt az eljárástípust alkalmazzák, különböző eljárásokról van szó, amelyeket nem lehet tetszés szerint egyesíteni. Egy hétköznapi hasonlattal ez könnyen belátható: ebben a pillanatban is számos állampolgár keresheti az igazát a hatóságok, vagy bíróságok előtt a Ptk. vagy a Btk. ugyanazon cikkei alapján, mégsem gondolja senki, hogy ezeket az eljárásokat egyesíteni kellene, és egyszerre lehetne ezekről döntést hozni.

Különösen jogellenes és a jogállamiság alapvető eszmeiségével ellentétes, hogy az eljárások összevonását azért szorgalmazzák, hogy ezáltal egyes meghatározott jogalanyok számára hátrányosabb helyzetet hozzanak létre, és megkönnyítsék az ellenük való szankciók kiszabását. A jogállamiság szempontjából súlyosan aggályos az is, ha folyamatban lévő esetekre utólagosan átértelmezik az egyértelmű és világos jogszabályi rendelkezéseket kimondottan egy adott ügyre szabva.

Amennyiben a különböző tagállamokkal szembeni jogállamisági eljárások tetszés szerint összevonhatók lennének, akár teljesen abszurd helyzetek alakulhatnának ki. Mivel az eljárások összevonásának alapvető célja a „rosszul” szavazó tagállamok szavazástól való távol tartása, ha feltételezzük, hogy a kérdéses eljárásokban nem csak Lengyelország és Magyarország védené meg egymást, hanem más tagállamok is a pártjukra állnának, igény merülhetne fel arra, hogy ezen tagállamok szavazását is ellehetetlenítsék. Ehhez pedig a fenti logika alapján – miszerint akiről szavaznak, az nem szavazhat – alkalmas eszköz lehet a feltételezhetően „rosszul” szavazó tagállamok 7. cikk szerinti eljárás alá vonása, és jelen esetben ügyük összekötése a magyar és lengyel ügygel.

Ha például Szlovénia, vagy az egyik V4-es ország azon gondolkozna, hogy a magyarok és a lengyelek mellé áll, könnyen előfordulhat, hogy azon kapja magát, ellene is elindították a 7. cikket, ügyét pedig gondosan összekötötték a lengyel és a magyar ügygel. A lista tetszés szerint folytatható, a fenti logikát követve akár az is előfordulhat, hogy huszonhat tagállam kerül eljárás alá és a végén egyetlen tagállam dönt az összes többi sorsáról „egyhangúsággal”. Természetesen utóbbi forgatókönyv politikailag nem reális, ugyanakkor amennyiben a 7. cikk szerinti eljárások összevonására lehetőség lenne, logikailag ez is levezethető lenne. Már politikailag is reális, valós veszélyként jelentkezik azonban, hogy a Magyarországgal és Lengyelországgal általában szolidaritást vállaló tagállamok (például V4-ek, vagy más közép-kelet-európai országok) áldozatul essenek a fenti stratégiának, vagy legalábbis kellőképpen fenyegetve érezzék magukat ahhoz, hogy ne a meggyőződésüknek, hanem a mainstream elvárásainak megfelelően szavazzanak.

A Magyarországgal és Lengyelországgal szemben folytatott 7. cikk szerinti eljárások összekapcsolása szembe menne az uniós alapszerződéssel, és a súlyos jogi problémákon túl, politikai és erkölcsi szempontból is megkérdőjelezhető helyzethez vezethetne. Mindez azonban még nem jelent garanciát arra, hogy nem valósul meg. A viszonylag fiatal,

mindössze néhány évtizede létező, ráadásul folyamatosan változó európai uniós jogrend nem képes olyan mértékű korlátot képezni a politikai akarattal szemben, mint a több évszázados hagyománnyal rendelkező, kiforrott nemzeti alkotmányos jogrendek. Az Európai Unióban a politikai akarat könnyen felülkerekedhet a szerződéses szabályokon, így a fentihez hasonló felvetéseket kellő odafigyeléssel kell kezelni. E tekintetben talán a legbeszédesebb, hogy a Bizottság 2014-ben bevezetett jogállamisági mechanizmusát a Tanács Jogi Szolgálata annak idején jogellenesnek minősítette és kimondta, hogy *„a jogállamiság tagállamok általi tiszteletben tartása a Szerződések értelmében nem lehet tárgya az uniós intézmények intézkedéseinek”*. Ennek ellenére, az említett mechanizmus mára a Bizottság intézményesült, gyakorlatban is alkalmazott eszköze. Az Unió „jogállamisági eszköztára” pedig egyre csak bővül.

2021.03.09.

